Politiikkatieteiden ja sosiologian opintosuoritusohjeet ja viittauskäytännöt 2025

Sisällys

1. Johdanto 2

2. Tentit, esseet sekä luento- ja oppimispäiväkirjat 3

2.1. Tenttiin valmistautuminen ja vastaaminen 3

2.2 Esseen kirjoittaminen 5

2.3 Luento- ja oppimispäiväkirja 7

3. Kirjallisten töiden kirjoittaminen 8

3.1 Tärkeitä muotoseikkoja 8

3.2 Lähdeviittausten tekeminen: Tekstin sisäiset viitteet 9

3.3 Lähdeluettelon laatiminen 13

1. Johdanto

Tähän dokumenttiin on koottu politiikkatieteiden ja sosiologian opintojen suorittamiseen liittyviä ohjeita. Näitä ovat tavallisimpien suoritustapojen lyhyet kuvaukset, lähteiden käyttöön ja viittauskäytäntöihin liittyvät ohjeet sekä kirjallisten töiden tekniset ohjeet. Tässä esitetyt ohjeet ovat yleisohjeita – yleensä jokaisella opintojaksolla annetaan tarkemmat ohjeet, joiden mukaisesti opintojakso suoritetaan. Eri opintojaksoilla annetut suoritusohjeet voivat erota tässä esitetyistä yleisohjeista esimerkiksi tenttivastausten, esseiden tai luento- ja oppimispäiväkirjojen suhteen. Jokainen opintojakso suoritetaan sillä opintojaksolla annettujen ohjeiden mukaan.

Tässä tiedostossa ei ohjeisteta tekoälyn käyttöön. Suuriin kielimalleihin perustuvia tekoälysovelluksia saa lähtökohtaisesti käyttää kirjallisissa tehtävissä, mutta niiden käytössä on samalla monia rajoituksia. Lapin yliopisto on laatinut yleisohjeita tekoälyn käytöstä ja politiikkatieteiden ja sosiologian oppiaineessa on laadittu hieman tarkemmat ohjeet tekoälysovellusten käytöstä opintosuorituksissa. Ohjeet tulevat varmasti päivittymään lähiaikoina, tästä syystä tarkempia ohjeita ei ole tähän tiedostoon liitetty. Yliopisto, tiedekunta tai tutkinto-ohjelma tiedottavat päivittyneistä ohjeista erikseen.

Tärkein ohje tekoälysovellusten käyttöön liittyen on kuitenkin se, että tekoälysovelluksen käytöstä on aina ilmoitettava kirjallisissa töissä. Jos tekoälysovellusta on käytetty tekstin tuottamiseen, on kerrottava, mitä sovellusta on käytetty ja millä tavalla (esimerkiksi käännökset, kielenhuolto tai jäsentely). Tiedon tekoälyn käytöstä ja käyttötavasta voi lisätä kirjallisen työn johdantolukuun. Huomaa, että lähteenä tekoälyn tuottamaa tekstiä ei voi käyttää, eikä tekoälysovelluksia saa käyttää valmiin tekstin tuottamiseen, vaan teksti on kirjoitettava itse.

2. Tentit, esseet sekä luento- ja oppimispäiväkirjat

2.1. Tenttiin valmistautuminen ja vastaaminen

Kirjatentti on suomalaisissa yliopistoissa tavallinen opiskelumuoto. Koska kirjatentit tapahtuvat pääasiassa itseopiskeluna, on kysymys myös oman ajattelun ja päätöksentekokyvyn kehittämisestä. On pystyttävä laajojen tekstimassojen keskellä vastaamaan kysymykseen siitä, mikä käsiteltävässä asiassa on olennaista ja mieleen painamisen arvoista.

Ennen tarkempaa lukemista kannattaa kirjojen sisällöstä ja tavoitteista muodostaa yleiskuva. Tätä tarkoitusta varten hyödyllisiä ovat sisällysluettelot, johdannot, esipuheet ja esittelytekstit – vaikka monet eivät niihin juuri kiinnitäkään huomiota. Tarkempaan perehtymiseen on käytössä monia erilaisia lukutekniikoita, ja jokaisen on syytä löytää omansa. On hyvä kokeilla erilaisia lukutapoja, esimerkiksi kursorista lukemista erotettuna syvällisemmästä tai pohdiskelevasta lukemisesta.

Kursorisen lukemisen tarkoituksena on käydä teksti alustavasti läpi pysähtymättä vielä niihin kohtiin, joiden merkitys ei heti avaudu. Ongelmallisiksi jääneet kohdat ratkeavat usein seuraavalla lukukerralla, jonka tarkoituksena on tekstin sisällön tarkempi pohtiminen ja sen varsinainen omaksuminen. Opiskeltavan tekstin läpikäyminen kahdesti tai useammin parantaa huomattavasti sen omaksumista. Eri lukukerroilla lukijan näkökulma tai tavoitteet suhteessa tekstiin voivat vaihdella.

Omien muistiinpanojen tekeminen opiskeltavista kirjoista on erittäin suositeltavaa. Paitsi että muistiinpanojen tekeminen itsessään helpottaa asioiden mieleen painamista, mahdollistaa se nopean ja tehokkaan palaamisen kirjan pariin opintojen myöhemmässä vaiheessa, esimerkiksi kirjallista työtä tehdessä.

Kirjatenttejä suoritettaessa kannattaa kiinnittää huomiota niihin toisistaan hieman poikkeaviin kirjallisuudenlajeihin, joita tieteenalan tutkintovaatimuksista yleensä löytyy. Kirjan luonne vaikuttaa myös siitä tehtäviin tenttikysymyksiin ja hyville vastauksille asetettaviin vaatimuksiin. Yleensä oppikirjojen osuus painottuu perusopintovaiheessa. Otteeltaan enemmän tutkimuksellisissa, keskustelevissa tai kriittisissä teoksissa korostuu

lukijan kyky ymmärtää kirjoittajien argumentaatiota, suhteuttaa sitä toisiin kirjoittajiin ja ajankohtaisiin tapahtumiin ja myös kriittisesti arvioida esitettyjä kantoja ja tulkintoja.

Hyvä tenttivastaus osoittaa aina, että tentittävä teos on luettu ja vastaaja hallitsee sen pääsisällön. Hän osaa myös soveltaa kirjan tietoja vastauksessa edellytettävällä tavalla. Vastaus tapahtuu kirjan tietojen perusteella, mielellään kirjaan viitaten ja sen kanssa keskustellen. Hyvä tenttivastaus on riittävän laaja, mutta silti tiiviisti rakennettu ja ytimekäs.

Tenttikysymys pitää lukea huolellisesti. Usein avainasemassa on jokin kysymykseen sisältyvä kehotus: luettele, kuvaile, kerro esimerkkien avulla, vertaa, pohdi, arvioi. Jokainen näistä edellyttää hieman erityyppistä vastausta. Jos kysymyksessä pyydetään luettelemaan johonkin asiakokonaisuuteen liittyvät tärkeimmät asiatiedot, arvostellaan vastaus tässä tehtävässä onnistumisen perusteella. Pohdiskelevaa tai kriittistä otetta edellyttävä kysymys puolestaan arvioidaan oman tehtävänasettelunsa perusteella. Jos kysymyksessä edellytetään asian käsittelemistä jostain määrätystä näkökulmasta (esim. ”Valtion käsite Marxin mukaan”), on tätä ohjetta noudatettava.

Hyvä tenttivastaus on konkreettinen ja havainnollinen: siinä voidaan esitellä asian eri puolia hyvin valittujen esimerkkien kautta tai osoittaa ajatuksen käytännöllinen sovellus. Hyvä vastaus on tarkka sen suhteen, kenen mielipiteiden tai näkökantojen mukaan asiaa kulloinkin käsitellään. Esimerkiksi ”demokratiasta” puhuttaessa syntyvät ratkaisevat erot siitä, kenen ajattelijan tai minkä oppisuunnan kautta käsitettä kulloinkin lähestytään. Tulkintojen suhteuttaminen muihin kilpaileviin tulkintoihin on aina meriitti. Usein vastaus on myös hyvä sitoa aikaan ja paikkaan.

Hyvä tenttivastaus on hyvin jäsennelty ja kieliasultaan moitteeton. Hyvä jäsentely parantaa huomattavasti tekstin kykyä välittää asiasisältöjä. Kieliasultaan huonossa tekstissä kohdistuu lukijan huomio toissijaisiin virheisiin sisällön kustannuksella. Vastauksessa kannattaa välttää pelkillä yleistiedoilla tai omilla mielipiteillä vastaamista, koska todella harvoin johtaa hyvään tulokseen. Yleistiedot tai näkemykselliset mielipiteet on syytä nivoa tentittävän kirjan sisältöön, jotta ne olisivat mielekkäitä tenttivastauksissa.

Hyvä tenttivastaus:

• on täsmällinen ja kattava,

• ilmentää sitä, että vastaaja on perehtynyt kuulusteltavaan kirjallisuuteen

• soveltaa aiheeseen liittyvää keskustelua

• kertoo vastaajan omasta ajattelusta, mutta ei kuitenkaan rakennu pelkkien mielipiteiden varaan.

2.2 Esseen kirjoittaminen

Essee on kirjoitelma, jossa kuvataan, pohditaan tai selitetään jotakin asiaa tai ongelmaa rajatun teeman sisällä. On tärkeää muistaa, että essee ei ole pelkkä referaatti. Useimmiten esseesuoritukselle annetaan opintojaksolla rajattu tehtävä, jota on syytä tarkasti noudattaa. Essee pohjautuu aina lähdekirjallisuuteen, mutta erilaisten tulkintojen etsiminen ja omien näkemysten persoonallinen esittäminen kuuluu olennaisena osana sen kirjoittamiseen. Omien näkemysten esittäminen ei tarkoita pelkästään mielipiteiden julkituontia – valittua aihetta tulee käsitellä analyyttisellä ja pohdiskelevalla otteella.

Esseen kieliasuun on syytä kiinnittää suurta huomiota. Esseen sisältöä ja kieltä ei voi erottaa toisistaan – ne muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden. Jos joku kielellinen ilmaus on epätarkka, voi myös asia jäädä lukijalta ymmärtämättä. Perusvaatimuksena on, että teksti on kieliopillisesti virheetöntä. Tämän lisäksi esseissä tulee pyrkiä tehokkaaseen asiatyyliin, puhekielisyys ei kuulu tieteelliseen ilmaisuun. Käsitteitä tulee käyttää selkeästi ja yksiselitteisesti; asia ilmaistaan huolellisesti, luontevasti ja vaihtelevasti ilman liian pitkiä tai monimutkaisia virkkeitä. Vaikka tavoitteena onkin hyvä, virheetön kielenkäyttö ja toimiva asiatyyli, tekstin ei tarvitse olla kuivaa tai tylsää.

Tieteelliset lähteet ovat pääsääntöisesti artikkeleja ja kirjoja eli akateemisia journaaleja, monografioita ja toimittuja kirjoja. Kyseiset kirjalliset, tieteelliset lähteet voivat olla myös sähköisessä muodossa (esimerkiksi yliopiston kirjaston tietokantojen kautta etsittyjä). Wikipedia ja sitä vastaavat internetlähteet eivät ole lähtökohtaisesti hyväksyttäviä tieteellisiä lähteitä. Esseissä käytettäviksi tieteellisiksi lähteiksi voi joissain tapauksissa

käydä myös luentojen pohjalla olevia powerpoint-dioja. Empiiristen ilmiöiden kuvaamiseen voidaan käyttää myös medialähteitä. Ne eivät voi olla kuitenkaan yksinomaisia esseiden lähteitä, vaan esseissä tulee olla tieteellisiä lähteitä.

Esseen arvostelu kohdistuu edellä käsiteltyihin sisältö- ja muototekijöihin. Arvioinnissa tarkastellaan muun muassa asiasisällön paikkaansa pitävyyttä, rakenteen johdonmukaisuutta sekä tekstin tyyliä, kieliasua ja oikeinkirjoitusta. Sisällön osalta huomiota kiinnitetään myös väittämien omintakeisuuteen, argumentointiin ja muihin omaperäisyyttä ja itsenäistä oivallusta esiin tuoviin seikkoihin. Esseet arvostellaan arvosanoilla 1-5. Esseen arvostelussa kiinnitetään erityisesti huomiota siihen, kuinka hyvin kirjoittaja

• käsittelee esseen aihetta

• perustelee esittämänsä näkökohdat

• ilmaisee näkökulmansa selkeästi ja loogisesti

On tärkeää muistaa, että kirjoittaminen on prosessuaalista työtä. Kirjoittamaansa tekstiä on hyvä lukea ensin itse useampaan kertaan sekä hioa, pohtia ja parantaa. Usein omalle tekstilleen tulee kuitenkin sokeaksi. Siinä vaiheessa sitä voi luettaa muilla. Tekstin luettaminen ja palautteen saaminen ovatkin olennainen osa akateemista kirjoittamista. Muista itsekin tarjoutua erilaisten tekstien lukijaksi. Kirjoittamisesta oppii lukemalla yhtä paljon kuin kirjoittamallakin!

Esseiden pituudet

Esseesuorituksista annettava opintopistemäärä ja vaadittavat pituudet vaihtelevat opintojakson tason ja vaativuuden mukaan. Yleisenä nyrkkisääntönä on, että yksi opintopiste vastaa noin 500-750 sanaa (Yksi sivu sisältää noin 300–350 sanaa). Käytetyn kirjallisuuden tyylilajit ja vaativuus vaikuttavat osaltaan tekstin ja opintopisteiden väliseen suhteeseen. Esseen pituus ja opintopisteiden määrät ovat aina kurssikohtaisia ja ne ohjeistetaan erikseen jokaisella opintojaksolla tai sovitaan vastaavan opettajan kanssa.

2.3 Luento- ja oppimispäiväkirja

Luentopäiväkirjoja kirjoitetaan joillakin luennoilla luentotenttien asemasta. Niiden tarkoituksena on omien luentomuistiinpanojen analysointi ja ”toisinkirjoittaminen”. Ideana on työstää luennoilla esiin tulleita asioita, ajatuksia ja kysymyksiä kirjoittamalla kommentteja ja suhteuttamalla luentojen sisältöjä myös muuhun opittuun ja omiin kiinnostuksen kohteisiin. Luentopäiväkirjan voi kirjoittaa jäsentäen luentokerroittain tai käsiteltyjen aiheiden, kysymysten tai näkökulmien perusteella. Luentopäiväkirja on siis luonteeltaan omien luentomuistiinpanojen tiivistämistä omien kommenttien, huomautusten ja kritiikin kera.

Luentopäiväkirja ei ole referaatti, jossa luennon asiat toistetaan omin sanoin. Se ei myöskään ole tiivistelmä, jossa olennaiset asiat toistetaan. Tiivistelmäisyyttä tai referaatinomaisuutta ei poista sekään, että sinne tänne tekstiin on ripoteltu lyhyitä ja irrallisia hyväksymisen tai ”ihmettelyn ilmauksia”. Kronologinen tapa jäsentää luento saattaa tarjota riittävän punaisen langan luentopäiväkirjan tekemiselle. Toisaalta luentopäiväkirjassa voidaan nostaa esille jokin tietty ongelma tai näkökulma, jota käsitellään luentojen valossa. Luentopäiväkirja antaa oikeuden korostaa minää. Yleensähän akateemisessa tekstimaailmassa on opittu, että minää ei pidä tuputtaa asian ja lukijan väliin. Opiskelutehtävän ja varsinkin luontopäiväkirjan funktio on hieman toinen: lukija eli sensori on kiinnostunut juuri kirjoittajan näkemyksistä, tulkinnasta ja ymmärryksestä. Luennon annin hän yleensä tuntee läpikotaisin.

Myös luentopäiväkirjan pituudet määritellään kurssikohtaisesti.

3. Kirjallisten töiden kirjoittaminen

3.1 Tärkeitä muotoseikkoja

Kirjallisten töiden asettelu:

- Marginaalit 2-3 cm (ylhäällä, alhaalla, vasemmalla ja oikealla)
- Riviväli 1,5
- Fonttikoko 12
- Fontti yleisimmin Times New Roman tai Arial
- Tekstin tasaus vasempaan ja oikeaan reunaan
- Sivunumerointi (lisätään kaikkiin kirjallisiin töihin)
- Kappaleet erotetaan toisistaan rivinvaihdolla (ei tyhjää riviä kappaleiden väliin)

Kirjallisten töiden rakenne:

- Kansilehti (malli tämän dokumentin viimeisellä sivulla)
- Sisällysluettelo (pidemmissä teksteissä ja tutkielmissa)
- Johdanto
- Pääluvut
- Johtopäätökset, pohdinta tai yhteenveto
- Lähdeluettelo
- Mahdolliset liitteet

Tiedosto nimetään niin, että siinä näkyy tehtävän nimi ja tekijän nimi. Esimerkiksi ”Luentopäiväkirja, Virtanen, Ville”. Opinnäytetyön (kandidaatintutkielma, pro gradu) tiedoston nimeäminen ohjeistetaan erikseen.

Työ jäsennellään otsikoiden avulla. Pääotsikot numeroidaan, alaotsikot voi erottaa esimerkiksi otsikointityyleillä (erilainen fontti, kursiivi tai lihavointi).

Kaikki taulukot ja kuviot numeroidaan (taulukot ja kuviot erikseen) ja otsikoidaan. Taulukon otsikko sijoitetaan taulukon yläpuolelle, kuvion otsikko taas kuvion

alapuolelle. Viittaukset taulukoihin ja kuviin kirjoitetaan pienellä alkukirjaimella (kuvio 1) (taulukko 1). Tekstissä tulee olla viittaus kaikkiin taulukoihin ja kuviin. Mikäli taulukot ja kuviot tai niiden sisältämät tiedot ovat peräisin muualta kuin omasta päästä tai omista aineistoista, niihin on merkittävä käytetty lähde.

3.2 Lähdeviittausten tekeminen: Tekstin sisäiset viitteet

Lähteiden käyttäminen ja lähteisiin viittaamisen tekniikka ovat olennainen osa tieteellistä kirjoittamista. Lähteiden merkitseminen ei ole pelkkää tekniikkaa, vaan tiedettä ei voi kirjoittaa ilman muita tekstejä. Aina kun kirjallisessa työssä esitetty väite tai tieto on peräisin kirjallisesta tai muusta lähteestä, on käytettävä lähdeviitettä. Tekstistä on siis pystyttävä erottamaan, mikä on muualta peräisin olevaa tietoa ja mikä kirjoittajan omaa analysointia ja pohdintaa tai omiin tutkimusaineistoihin perustuvaa tietoa. Vain silloin, kun kyseessä on selkeästi yleisessä tiedossa oleva (yleistietoon kuuluva tai tietyllä alalla yleisesti hyväksytty) asia, lähdeviitettä ei tarvita. Lähteiden käyttö on myös lukijan palvelemista: lukija osaa sijoittaa tekstin tieteen kenttään lähteiden avulla ja halutessaan lukea lisää. Lähdeviittaukset ovat lisäksi tutkimuseettinen kysymys: jokaisella tutkimustekstin kirjoittajalla on tekijänoikeus tuloksiinsa ja päätelmiinsä.

Nämä viittausohjeet noudattavat pääosin Sosiologia-lehden ja Politiikka-lehden ohjeistuksia, jotka eroavat toisistaan vain pieniltä osin. Molemmat ovat pitkälti American Political Science Associationin viittauskäytännön (APSA) mukaisia. Vaikka joitakin eroja APSA-käytännön ja tämän ohjeen välillä löytyy, viitteidenhallintaohjelmia voi halutessaan käyttää kirjallisissa töissä. Ainakin Mendeleyn luettelosta APSA-käytäntö löytyy. Kirjalliset työt palautetaan joko tämän ohjeen mukaisesti tai huolellisesti APSA-viittaustyyliä käyttäen. Tästä ohjeesta ei myöskään löydy vastausta kaikkiin erityistapauksiin. Tarkennuksia erityistapauksiin voi katsoa American Political Science -viittausohjeesta (pdf-tiedosto) sivuilta 38–56.

Seuraavaksi esitetään yleisimmät tapaukset lähteisiin viittaamisessa. Esimerkit on sijoitettu tekstin sisään.

Pisteen paikka määrittää, mihin viite kohdistuu. Toisin sanoen, mikä virke tai mitkä virkkeet ovat peräisin mainitusta lähteestä. Mikäli viite kohdistuu vain yhteen virkkeeseen, se kirjoitetaan virkkeen sisään (Reid 2006). Huomaa: piste sulkumerkin jälkeen. Jos viite liittyy useampaan edeltävään virkkeeseen, se merkitään omaksi lauseekseen. (Reid 2006.) Huomaa: piste ennen sulkumerkkiä.

Esimerkit:

> Vain tämän virkkeen väite on peräisin lähdeviitteessä olevasta lähteestä (Reid 2006, 85).
>
> Tämän virkkeen väite on peräisin lähdeviitteessä olevasta lähteestä. Myös tämän virkkeen väite on peräisin samasta lähteestä. Sama koskee tätä virkettä. (Reid 2006, 85.)

Suorat lainaukset merkitään lainausmerkeillä, jos ne ovat alle neljä riviä pitkiä. Sitä pidemmät suorat lainaukset erotetaan ilman lainausmerkkejä omaksi kappaleekseen, johon lisätään 1cm sisennys molempiin laitoihin (sisennyksen voi halutessaan tehdä vain vasempaan laitaan).

Lähdeviitteet sijoitetaan tekstin sisään sulkeisiin siten, että ensimmäiseksi merkitään tekijän sukunimi, sitten kirjoituksen julkaisuvuosi ja lopuksi pilkun jälkeen viittauksen sivunumerot. Viitattaessa koko teokseen ja sen yleisiin ajatuksiin kokonaisuutena ei merkitä sivunumeroa, vaan merkitään (Linjakumpu 2021). Tiettyihin sivuihin viitattaessa merkitään (Linjakumpu 2021, 25–30). Huomaa, että sivunumeroiden väliin tulee tavuviivaa pidempi väliviiva. Mikäli viittauksen kohteena olevat sivut eivät ole peräkkäisiä, erotetaan sivunumerot pilkulla (Linjakumpu 2021, 56, 100). Viitteeseen merkitään henkilön sukunimi aina, kun se on tiedossa. Lähteenä voi olla myös esimerkiksi luento, puhe, konferenssiesitelmä, sosiaalisen median viesti tai video. Näitä lähteitä koskevat samat perussäännöt.

Uudelleen painettuihin teoksiin viitataan niin, että ensin hakasulkeissa alkuperäinen julkaisuvuosi, jonka jälkeen käytetty painos. Näin on esimerkiksi klassikkoteosten kohdalla, joista painetaan useita uusintapainoksia. (Mills [1959] 2000, 25.)

Jos viitataan uudelleen viimeisimpään lähteeseen, mutta eri sivuun, voidaan sukunimen ja vuosiluvun sijaan käyttää lyhennettä (emt., 57). Lyhenne tulee sanoista

edellä mainittu teos. Englanninkielisissä teksteissä (ibid., 57). Jos viitataan myös samaan sivuun, voidaan sivunumero jättää pois (emt.). Tässä muotoilussa on myös otettava huomioon pisteen paikka. Jos viite kohdistuu vain yhteen virkkeeseen ja viite tulee virkkeen sisään, käytetään pientä kirjainta kuten edellä. Jos viite kohdistuu useampaa virkkeeseen, viite merkitään pisteen jälkeen ja isolla kirjaimella. (Emt., 57.) Huomaa pisteiden ja pilkkujen paikat!

Lähdeviitteen voi merkitä myös muualle kuin virkkeen loppuun tai asian käsittelyn jälkeen. Tällöin tekijä mainitaan tekstissä ja viite merkitään heti nimen perään. Tässä viittausmuodossa täytyy kuitenkin olla tarkkana sen suhteen, että lukija pystyy hahmottamaan, mihin lainattu asia loppuu. Esimerkiksi: Suopajärven (2013, 29) mukaan sosiaalisten vaikutusten arvioinnit eivät täysin vastaa niille asetettuja kriteereitä.

Kun tekijöitä on useampi, mutta korkeintaan kolme, merkitään kaikki kirjoittajat luettelona sekä käytetään kahden viimeisen nimen välissä ja-sanaa (Koikkalainen, Nykänen ja Luoma-aho 2023). Tekijät merkitään samassa järjestyksessä kuin ne on lähteessä merkitty. Jos kirjoittajia on enemmän kuin kolme, merkitään ensimmäisen kirjoittajan nimi ja ym. tai englanninkielisessä tekstissä et.al. (Valkonen ym. 2020, 144.)

Mikäli viitataan useampaan lähteeseen, ne merkitään tärkeysjärjestyksessä ja erotetaan toisistaan puolipisteillä (Linjakumpu 2021, 100; Valkonen ym. 2020, 145). Saman tekijän eri vuosien julkaisut ilmoitetaan toistamatta tekijän nimeä toisen viitteen kohdalla (Suopajärvi 2013, 29; 2015, 44). Saman tekijän samana vuonna julkaistuihin teoksiin viitattaessa lisätään aakkosjärjestyksessä pienet kirjaimet vuosiluvun perään (Alakorva 2022a, 280; 2022b, 230).

Mikäli teoksessa ei ole sivunumeroita kuten joissakin elektronisten kirjojen formaateissa, viittausta täsmentämään merkitään sen luvun numero, jossa viittauksen kohteena oleva asia teoksessa on. Esimerkiksi yksinkertaisesti merkitään luku 5 sivunumeron tilalle. Jos lukuja ei ole numeroitu, voidaan laittaa luvun otsikko (Kukko 2023, luku ”Nettietsiviä ja pedofiilinmetsästäjiä – verkossa harjoitettava omankäden-oikeus”).

Kun tekijä on muu kuin henkilö, esimerkiksi organisaatio, merkitään tekijäksi julkaisijaorganisaation nimi ja julkaisuvuosi (Ulkoministeriö 2025). Mikäli

julkaisuvuotta ei ole tiedossa kuten joskus internet-lähteissä, käytetään viittauspäivämäärän vuotta.

Katso, katso esimerkiksi, katso myös ja vertaa: Kirjallisissa töissä pyritään aina käyttämään ensikäden lähteitä. Mikäli kuitenkin syystä tai toisesta joutuu käyttämään toisen käden lähdettä, käytetään lähdeviitteessä lyhennettä ks. (englanninkielisissä teksteissä ”see”). Esimerkiksi: Pierre Bourdieun mukaan symbolinen väkivalta on läsnä kaikkialla yhteiskunnassa, esimerkiksi kasvatuksessa ja koulutuksessa (ks. Mäkelä 1994, 247). Lyhennettä ks. voidaan käyttää myös, jos viittaus tehdään laajempaan keskusteluyhteyteen tai halutaan viestiä lukijalle, että kyseisestä lähteestä löytyy tarkempaa tietoa käsiteltävästä asiasta (ks. Valkonen ym. 2020, 144). (Huomaa pieni alkukirjain virkkeen sisällä, iso alkukirjain, jos viite tulee pisteen jälkeen!) Jos tietoa on saatavilla useista lähteistä, joista mainitaan esimerkki tai esimerkkejä, käytetään muotoa ”ks. esim.” (englanniksi ”see e.g.”). (Ks. esim. Alakorva 2022a, 280.) Mikäli halutaan ilmaista, että myös tästä lähteestä löytyy samansuuntaista tietoa, käytetään muotoa ”ks. myös” (englanniksi ”see also”). (Ks. myös Alakorva 2022b, 230.) Lyhennettä vrt. voi käyttää, kun omassa tekstissä esitetty väite on vastakohtainen tai ristiriitainen viitteessä mainitun tekijän väitteen kanssa. Lukijaa voi myös opastaa vertaamaan lähteitä, jos esittää väitteen, jota on esimerkiksi kritisoitu tai tulkittu toisin muussa kirjallisuudessa. (Uusrealismista ks. esim. Waltz 1979; vrt. Ashley 1984, 24–28.)

3.3 Lähdeluettelon laatiminen

Lähdeluettelo otsikoidaan ”Lähteet”. Englanninkielisissä teksteissä lähdeluettelo otsikoidaan ”Bibliography”. Lähdeluettelo voidaan haluttaessa jakaa osiin, esimerkiksi tutkimusaineisto ja tutkimuskirjallisuus omiksi luetteloikseen. Lähdeluettelossa on listattava jokainen lähde, johon kirjallisessa työssä viitataan. Vastaavasti jokaisen lähdeluettelossa olevan lähteen on liityttävä vähintään yhteen sulkeisiin merkittyyn lähdeviitteeseen tekstissä. Lähdeluettelo laaditaan tekijän tai vastaavan mukaan aakkosjärjestyksessä. Jos samalta tekijältä on useampi lähde, ne listataan lähdeluetteloon julkaisuvuoden mukaan vanhimmasta uusimpaan. Jokaisen lähdeviitteen tulee löytyä lähdeluettelosta sen mukaisesti ja siitä aakkostusten kohdasta, miten se on tekstiin merkitty. Lähdeluetteloon merkitään mahdollisimman täydelliset tiedot. APSA-ohjeista poiketen DOI-merkintöjä ei tarvitse merkitä opintoihin liittyvissä kirjallisissa töissä.

- **Kirjat merkitään seuraavalla tavalla**. Huomaa teoksen nimen kursivointi. Huomaa myös, että englanninkielisissä otsikoissa kaikki ns. sisältösanat isolla alkukirjaimella, suomenkielisissä otsikoissa alkukirjaimet kuten normaalisti virkkeissä.

Reid, Julian. 2006. *The Biopolitics of the War on Terror: Life Struggles, Liberal Modernity, and the Defence of Logistical Societies*. Manchester: Manchester University Press.

Linjakumpu, Aini. 2021. *Hengellinen työ. Työn politiikka kristillisissä liikkeissä.* Tampere: Vastapaino.

- Jos kirjalla on **enemmän kuin yksi kirjoittaja**, vain ensimmäisen kirjoittajan nimi merkitään järjestyksessä sukunimi, etunimi. Muiden kirjoittajien nimet merkitään järjestyksessä etunimi, sukunimi. Nimet merkitään siinä samassa järjestyksessä kuin lähteessä on merkitty. Viimeisten nimien väliin ja-sana.

Valkonen, Jarno, Olli Pyyhtinen, Turo-Kimmo Lehtonen, Veera Kinnunen ja Heikki Huilaja. 2020. *Tervetuloa jäteyhteiskuntaan! Aineellisen ylijäämän kanssa eläminen.* Tampere: Vastapaino.

- **Luku tai artikkeli toimitetussa kirjassa** merkitään seuraavalla tavalla. Huomaa lainausmerkit tekstin otsikossa, teoksen nimen kursivointi, merkintä toim. kirjan toimittajien eteen, toimittajien nimet järjestyksessä etunimi sukunimi ja tekstin sivunumerot.

Junka-Aikio, Laura. 2021. ”Self-Indigenization, Sámi Research and the Political Contexts of Knowledge Production.” Teoksessa *Sámi Research in Transition: Knowledge, Politics and Social Change*, toim. Laura Junka-Aikio, Jukka Nyyssönen ja Veli-Pekka Lehtola. Lontoo: Routledge, 71–90.

- **Artikkeli tieteellisessä journaalissa** merkitään seuraavalla tavalla. Huomaa lainausmerkit artikkelin otsikossa, journaalin nimen kursivointi, lehden vuosikerta ja numero ja artikkelin sivunumerot.

Wallenius-Korkalo, Sandra. 2017. ”Uskonnollisten identifikaatioiden mikropolitiikkaa Iholla-todellisuustelevisiossa.” *Politiikka* 59:4, 264–279.

Autto, Janne ja Jukka Törrönen. 2019. ”’Yes but All Responsible Finns Want to Stop Living on Credit’: Feeling Rules in the Finnish Politics of Austerity.” *Citizenship Studies* 23:1, 78–95.

- **Uusintapainoksiin merkitään alkuperäinen julkaisuvuosi** ensin hakasulkeisiin, jonka jälkeen käytetty painos. Jos teos on käännetty toiselle kielelle, **kääntäjä(t) merkitään teoksen nimen jälkeen**.

Mills, C. Wright. [1959] 2000. *Sociological Imagination.* Oxford: Oxford University Press.

Mills, C. Wright. [1959] 2015. Sosiologinen mielikuvitus. Kääntänyt Antti Karisto, Esa Konttinen, Pentti Takala ja Hannu Uusitalo. Helsinki: Gaudeamus.

- **Kun tekijä on muu kuin henkilö**, merkitään julkaisijaorganisaation nimi. Kysymys voi olla esimerkiksi raporteista tai organisaatioiden verkkosivujen julkaisuista.

Ulkoministeriö. 2025. *Pakotteet ja Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa.* Verkkosivu. https://um.fi/pakotteet-ja-venajan-hyokkays-ukrainaan. Luettu 22.1.2025.

- **Painetut sanoma- ja aikakauslehdet** merkitään seuraavalla tavalla. Samaan tapaan kuin tieteellinen journaali, mutta lehden nimen jälkeen ilmestymispäivämäärä.

Kylätasku, Taneli. 2024. ”Jeesus myytin takana.” *Kirkko ja Kaupunki* 12.12.2024, 14–21.

- **Kun lähteenä on luento, konferenssiesitelmä tai puhe**, merkitään puhujan nimi, luennon tai esityksen otsikko, esityspaikka, tapahtuma, jossa esitetty ja päivämäärä.

Huilaja, Heikki. 2024. *Työ – elämä – muutos*. Luento luentosarjalla Sosiologian nykykeskustelut. Lapin yliopisto, 23.1.2024.

Yleisimpiä internet-lähteitä:

- **Verkkouutiset, digilehdet ja verkkolehdet** merkitään seuraavalla tavalla. Huomaa, että internet-lähteissä liitetään mukaan koko verkko-osoite ja loppuun päivämäärä, jolloin tieto luettu internetistä.

Sulasma, Olli-Pekka. 2025. ”Trump aloitti asevoimien puhdistukset – rannikkovartioston naiskomentaja syrjään ’liian wokena’.” *Yle Uutiset* 22.1.2025. Https://yle.fi/a/74-20138554. Luettu 22.1.2025.

Mutanen, Annikka. 2024. ”Hyvän työntekijän ihannekuva on liian kapea, sanoo suomalaistutkija.” *Helsingin Sanomat* 22.8.2024. Https://www.hs.fi/tiede/art-2000010642446.html. Luettu 22.1.2025.

- **Sosiaalisen median alustat**. Huomaa: julkaisijan nimen ja julkaisuvuoden jälkeen viestin 160 ensimmäistä merkkiä lainausmerkeissä. Tämän jälkeen alustan nimi ja viestin julkaisupäivämäärä. Sitten linkki julkaisuun ja päivämäärä, jolloin luettu.

Soininvaara, Osmo. 2024. “En ymmärrä tätä keuhkoamista siitä, että jotkut syövät liikaa punaista lihaa. Heitähän pitäisi juhlia eläkejärjestelmän sankareina, kun menevät vapaaehtoisesti.” X-viesti 4.12.2024.
Https://x.com/OsmoSoininvaara/status/1864348066951708960. Luettu 23.1.2025.

Halla-aho, Jussi. 2025. “Talousasiantuntijat ja -toimittajat moittivat usein suomalaisia siitä, että nämä makuuttavat säästöjään korottomilla käyttötileillä inflaation nakerrettavana.” Facebook-päivitys 4.1.2025. Https://www.facebook.com/jussi.hallaaho. Luettu 23.1.2025.

- **Blogitekstit.** Kun tekstillä on otsikko, merkitään se. Jos otsikkoa ei ole, toimitaan samalla tavalla kuin sosiaalisen median julkaisuissa, ensimmäiset 160 merkkiä.

Paltemaa, Lauri. 2021. ”Korona, autoritarismi, kriisivalmius – Onko meillä opittavaa Kiinalta?” *Turun yliopiston blogi.* Blogikirjoitus 4.2.2021. Https://blogit.utu.fi/utu/2021/02/04/korona-autoritarismi-kriisivalmius-onko-meilla-opittavaa-kiinalta/. Luettu 30.1.2025.

- **Videot, podcastit, TV-ohjelmat ym.** voivat toimia lähteinä, mutta niiden kanssa kannattaa käyttää harkintaa, sillä aina puhujakaan ei aina ole tiedossa. Lähdeluetteloon merkitään puhujan nimi, julkaisuvuosi, videon tai ohjelman nimi, lähteen formaatti, julkaisija, julkaisupäivämäärä, http-osoite ja viittauspäivämäärä.

Palonen, Emilia. 2024. ”Mihin tarvitsemme populismia?” Youtube-video. Julkaisija Helsingin yliopisto, Tiedekulma. 23.2.2024. Https://www.youtube.com/watch?v=fZtgakoqKP0. Viitattu 30.1.2025.

Esimerkki lähdeluettelosta:

Alakorva, Saara. 2022a. ”The Sámi Flag(s): From a Revolutionary Sign to an Institutional Symbol.” Teoksessa *The Sámi World*, toim. Sanna Valkonen, Áile Aikio, Saara Alakorva ja Sigga-Marja Magga. Lontoo: Routledge, 276 – 293.

Alakorva, Saara. 2022b. ”Ten Problems Faced by a Sámi who Studies Her Own Community.” Kääntänyt Laura Junka-Aikio. Teoksessa *Sámi Research in Transition: Knowledge, Politics and Social Change*, toim. Laura Junka-Aikio, Jukka Nyyssönen ja Veli-Pekka Lehtola. Lontoo: Routledge, 224–231.

Autto, Janne ja Jukka Törrönen. 2019. ”’Yes but All Responsible Finns Want to Stop Living on Credit’: Feeling Rules in the Finnish Politics of Austerity.” *Citizenship Studies* 23:1, 78–95.

Halla-aho, Jussi. 2025. “Talousasiantuntijat ja -toimittajat moittivat usein suomalaisia siitä, että nämä makuuttavat säästöjään korottomilla käyttötileillä inflaation nakerrettavana.” Facebook-päivitys 4.1.2025. Https://www.facebook.com/jussi.hallaaho. Luettu 23.1.2025.

Huilaja, Heikki. 2024. *Työ – elämä – muutos*. Luento luentosarjalla Sosiologian nykykeskustelut. Lapin yliopisto, 23.1.2024.

Junka-Aikio, Laura. 2021. ”Self-Indigenization, Sámi Research and the Political Contexts of Knowledge Production.” Teoksessa *Sámi Research in Transition: Knowledge, Politics and Social Change*, toim. Laura Junka-Aikio, Jukka Nyyssönen ja Veli-Pekka Lehtola. Lontoo: Routledge, 71–90.

Koikkalainen, Petri, Tapio Nykänen ja Mika Luoma-aho. 2023. ”Demokratian raja-alueella.” Teoksessa *Tottelematon kansa. Poliittisen vastarinnan muuttuvat muodot*, toim. Tapio Nykänen, Johan-Eerik Kukko ja Petri Koikkalainen. Tampere: Vastapaino (ePub-versio).

Kukko, Johan-Eerik. 2023. ”Nettietsiviä ja pedofiilinmetsästäjiä – verkossa harjoitettava omankädenoikeus.” Teoksessa *Tottelematon kansa. Poliittisen vastarinnan muuttuvat muodot,* toim. Tapio Nykänen, Johan-Eerik Kukko ja Petri Koikkalainen. Tampere: Vastapaino (ePub-versio).

Kylätasku, Taneli. 2024. ”Jeesus myytin takana.” *Kirkko ja Kaupunki* 12.12.2024, 14–21.

Linjakumpu, Aini. 2021. *Hengellinen työ. Työn politiikka kristillisissä liikkeissä.* Tampere: Vastapaino.

Mills, C. Wright. [1959] 2000. *Sociological Imagination.* Oxford: Oxford University Press.

Mills, C. Wright. [1959] 2015. Sosiologinen mielikuvitus. Kääntänyt Antti Karisto, Esa Konttinen, Pentti Takala ja Hannu Uusitalo. Helsinki: Gaudeamus.

Mutanen, Annikka. 2024. ”Hyvän työntekijän ihannekuva on liian kapea, sanoo suomalaistutkija.” *Helsingin Sanomat* 22.8.2024. Https://www.hs.fi/tiede/art-2000010642446.html. Luettu 22.1.2025.

Mäkelä, Johanna. 1994. ”Pierre Bourdieu – erottautumisen teoreetikko.” Teoksessa *Sosiologisen teorian nykysuuntauksia*, toim. Risto Heiskala. Helsinki: Gaudeamus, 243–269.

Paltemaa, Lauri. 2021. ”Korona, autoritarismi, kriisivalmius – Onko meillä opittavaa Kiinalta?” *Turun yliopiston blogi.* Blogikirjoitus 4.2.2021. Https://blogit.utu.fi/utu/2021/02/04/korona-autoritarismi-kriisivalmius-onko-meilla-opittavaa-kiinalta/. Luettu 30.1.2025.

Palonen, Emilia. 2024. *Mihin tarvitsemme populismia?* Youtube-video. Julkaisija Helsingin yliopisto, Tiedekulma. 23.2.2024. Https://www.youtube.com/watch?v=fZtgakoqKP0. Viitattu 30.1.2025.

Reid, Julian. 2006. *The Biopolitics of the War on Terror: Life Struggles, Liberal Modernity, and the Defence of Logistical Societies.* Manchester: Manchester University Press.

Soininvaara, Osmo. 2024. “En ymmärrä tätä keuhkoamista siitä, että jotkut syövät liikaa punaista lihaa. Heitähän pitäisi juhlia eläkejärjestelmän sankareina, kun menevät vapaaehtoisesti.” X-viesti 4.12.2024. Https://x.com/OsmoSoininvaara/status/1864348066951708960. Luettu 23.1.2025.

Sulasma, Olli-Pekka. 2025. ”Trump aloitti asevoimien puhdistukset – rannikkovartioston naiskomentaja syrjään ’liian wokena’.” *Yle Uutiset* 22.1.2025. Https://yle.fi/a/74-20138554. Luettu 22.1.2025.

Suopajärvi, Leena. 2013. “Social Impact Assessment in Mining Projects in Northern Finland: Comparing Practice to Theory.” *Environmental Impact Assessment Review* 42, 25–30.

Ulkoministeriö. 2025. *Pakotteet ja Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa.* Verkkosivu. https://um.fi/pakotteet-ja-venajan-hyokkays-ukrainaan. Luettu 22.1.2025.

Valkonen, Jarno, Olli Pyyhtinen, Turo-Kimmo Lehtonen, Veera Kinnunen ja Heikki Huilaja. 2020. *Tervetuloa jäteyhteiskuntaan! Aineellisen ylijäämän kanssa eläminen.* Tampere: Vastapaino.

Wallenius-Korkalo, Sandra. 2017. ”Uskonnollisten identifikaatioiden mikropolitiikkaa Iholla-todellisuustelevisiossa.” *Politiikka* 59:4, 264–279.

OPPIAINEEN NIMI
LAPIN YLIOPISTO
YHTEISKUNTATIETEIDEN TIEDEKUNTA

Pääotsikko

Mahdollinen alaotsikko

Etunimi Sukunimi (opiskelijanumero)

Essee, luentopäiväkirja, kotitentti tms.

Opintojakson koodi ja nimi

Suorituksen ajankohta: esim. Syksy 2024